

---

első beszéd

A jugoszláviai szlovák költészetből

Pal'o Bohuš

AZ ÉLETTEL ELJEGYZETTEK

Megtudtam,
milyen lehet
a gombostűre szúrt bogárnak
a sorsa,
mikor kapálódzik a lábaival
és nem térhet már vissza
az életbe,
s nem menekülhet
a halálba sem.

Tátogatja száját a bogár,
mint valami néma beszédben,
de apró érvei
a gombostű fejéig
sem érnek;
bogarak monológjaiból
emlékiratokat írni
nem érdemes.

Új félelemmel szúr át minket
minden napunk,
és gondok lánvájával
önt le,
és nem fürdet meg a feledésben
az éj.

Torkunkon a kétségbeesés vonójával
mindig új kétely
hegedül.

Akár a meggyűrűzött
madarak
és a megzabolázott
lovak,
mint az átszúrt bogarak,
ékesszólással megáldva
mi is kapálódzunk csupán.
Nem térhetünk már vissza
az életbe,
s nem menekülhetünk
a halálba sem.

Jó így feküdni
és bolondságok hordójából
oltani szomjunk,
ha nem ugrálhatunk,
a gombostű fejét sem
ugorhatjuk át.

Jó felfogni a szúrásokat
feldúltság
és meghatódás nélkül.

SZOMORÚ NAP

Mint fölfordult, megmérgezett halak,
úgy düllesztgetik az égbolton
halott-fehér hasukat
a fellegek.

Ami most az éj fekete tengerpartjához közeledik,
az nem a nap,
de a lepkét kergető tenyérbe
szorított zsillettpege.

Minden ősidőktől kimondott szó szövete
úgy tűnik, rövidebb,
mint utolsó szövete a hallgatásnak,
amely azután következik.

Ilyen a nap, és mi nem eszmélünk rá,
melyik végéről eredt futásnak a végtelenség,
vagy arra, hogy két végtelenség
nagyobb-e egynél.

Andrej Ferko

A SEBESÜLT

Tüzes méhek vad raja zúg, zсібong fölöttem,
a nap tudatom utolsó cseppjeit issza fel,
még egyszer, utoljára átölelem a földet,
míg hulló vérem végképp földre ver,
s kiszáradt ajkam már búcsút sosem int.
Fönn a szétömlő nap bozontos romboid,
elveszti adott formáját a világ,

és részegen zúdul rám a zenit.
Vagy mindez csak önámítás, vajon,
mi tartja vissza eszméletemet,
hogy bátran, csöndben vérem hullatom?
Csak azt tudom: a szakasz elesett,
s terített asztalhoz ültek az aratók,
lakodalmások víg éneke zeng,
lyukas ereimbe gyilkos kórt hord a szél,
részeg táncot jár a szétömlő nap az égen
s az üres éjszaka költözik belém.

Ján Labáth

ÖSSZEESKÜVŐK

Ősz elején minden lépésen találkoztok velük bor mellett a szerelemben a napos
oldalon sorakoznak. Es leggyakrabban a saját testetekben Az arcukon
[finom
Rejtett vonások meggondoltság és szentek arckifejezése De a szemük nem e
[világból
való és felismeritek őket a járásukról Nézzétek mily hóbortosan kúsznak
A keresés éles tornyán És nem sodorja le őket a mélybe a kétely
szele Nem csípi meg őket a bosszantó méhek Nyakuk köré koszorút
Fonnak a vándorló fecskék A csend ütőerén hírül adják nekik
sorsukat az éjjeli baglyok És továbbtolják az órák mutatóját
Játszadoznak a szemaforokkal Alattomos összeesküvéseken vesznek részt
a lelkiismeret padlásszobáiban Belsejükben örök tűz ég és fejükben
Méhkas zszibong az az átok amit egyedül örököltek az anyjuktól Amely úzi
hajtja őket s nem engedi hogy meghátráljanak S hogy megöregedjenek
És ezért egyformán jelen vannak minden égtájon Ezért egyformán
kiűzik őket a barbárok közé minden történelmi Róma
Erődítményeiből

Az ő igazságuk nem e világból való
A szemük egy távoli kihunyt csillagról származik

Michal Babinka

KÖDÖK SZÜLŐHELYE

Itt úgy nő föl az ember mint a
csilingelő fagyok kiáltása az
értelmiségektől
tarka reggel határán
Ezért csendes és szemérmes apró titkai
gúnyos rombolásakor
Így mos aranyat a magányban
a hozzáférhetetlen rögökből
saját súlyával morzsolja szét a kőbor
madárfajt
tenyerében ökleiben
hogy elbűvölje a vérben megőrzött citerák
csodálatos árkádiáját
hogy meghaljon vagy feltámadjon
halottaiból

Viera Benková-Popitová
SZERTARTÁSOK VI.

Szú rágcsál
csontjainkban,
eszeget, akárcsak a kenyérből,
de az utolsó szemig
nem jut el.

Az ember ősidők óta
él a földön,
a világmindenség tükeit
viszi vállán,
míg a rejtélyek súlyától
egyszer csak térdre hull:

Hogyan?
Hol?
Hová?

ÁSATÁSOK

A reggel repedésén
fénytörmelék repült át
és lebeg fölöttünk
a végtelenben.

Csontvelőnkben évszázadok nyoma...

Ráncosodunk.

Az önmagunkból feltárt leleteket
sírboltba rakjuk,
s aztán gyakran találunk ott
valaki mást.

Gipszlenyomatom emberi lábnyom.

Vítězslav Hronec
FÉLLABÚ EMBER

El kell felejteni a féllábú embert,
el kell felejteni a bal lábát;
nem fáj neki többé.
Belépett a csontvázak fehér világába
mondván: „Valamikor szeretttük egymást...”

Bal láb?
Hova lettek mind a bal lábak?
A halottak hat láb mélységben vannak,
a holt lábak egy titokzatos helyen gyülekeznek;
az a számtalan holt láb és kéz...

El kell felejteni a féllábú embert,
el kell felejteni a bal lábát.
Azt az üszköset.

De hogyan?
Mellettem lépked.
Tüdőmmel lélegzik.

Szívemmel szeret.
Száz év múlva
összevegyül a hamvaimmal.

Miroslav Demák
RÓMEÓ ÉS JÚLIA
(Szeptember)

Már mindenek után vagyunk
vajon mi vár még reánk

Az első szeretkezés után
tenyeremen pihen Rómeó és Júlia
Csöndesen pillájukra ül a táj
Körös-körül szeptemberi reggel
hull az érett szőlőszemekre
A reggel amely oly rég kezdődött
és sohasem ér véget holnapnál hamarabb
előlünk a szökőkutakba merül
Mab királynő örökre s újra távozik
Ilyenkor senki sem óhajt se ki se be
Kétségbeejtően magányosak vagyunk
A kérdés továbbra is fennmarad
Es talán ezért szeretem
mindenkinél jobban Merkutiót

Már mindenek után vagyunk
és annyi annyi minden vár reánk

JEGYZETEK

A fenti versválogatást *Vít'azoslav Hronec*, az ismert szlovák költő készítette, és a *Magyar Szó* irodalmi mellékletében jelent meg vasárnapról vasárnapra. A válogatás antologikus igénye és értéke teszi indokolttá egy helyen való újraközlését. A verseket *Kulcsár Tibor* szlovákiai magyar költő fordította. A válogató nem iktatta be saját művét, ezért az itt közölt *Féllábú ember* c. verset Ács Károly választotta és fordította.

PAL'Ō BOHUŠ (dr. Pavel Sabo) 1921. április 24-én született Petrőcön. A pazsonyi Orvosi Karon diplomált. Fiziológusként dolgozott Surdulicán, Sokobanjában, Nova Varošban, Nyugdíjba vonulása óta szülővárosában él. Megjelent verseskötetei: *Élet és barázda (Život a brázdy)*, 1943), *Keréktörés (Predsa kolaj)*, 1971), *Csillagköles (Hviezdzne proso)*, 1972). 1974-ben jelent meg az *Obzor* Kiadóvállalat gondozásában a *Majd megérkezünk (Časom dojdeme)* című gyűjteménye.

ANDREJ FERKO 1925. november 22-én született Kiszácson. Belgrádban szerzett orvosi diplomát. Petrőcön dolgozik orvosként. 1954-ben *Megbilincselte vér (Okovaná krv)* címen verseskötete jelent meg, amelyet az *Obzor* Kiadóvállalat díjazott mint a felszabadulás óta legjobb kiadást.

JÁN LABÁTH 1926. október 13-án született Petrőcön. A belgrádi Műszaki Egyetemen diplomált. Újvidéken mérnökként dolgozik. Megjelent versgyűjteményei: Napóra (Sinečne hodiny, 1958), Amikor áradnak a folyók (Ked rieky razvodnia sa, 1961), Felhőlázadás (Vzbura oblakov, 1963), Őszi táj (Jesenná krajina, 1970), és Kivájt szemű szent (Svätec s vypichnutymi očami, 1971). Két utóbbi kötetével kiérdemelte Újvidék Októberi díját. Pozsonyban Felhőlázadás címen 1965-ig megjelent verseiből válogatást adtak ki. 1962-ben Miroslav Antičtyal szerb és szlovák nyelven kiadták a jugoszláviai és szlovák költészet antológiáját Daloló síkság — Rovina spieva címmel. Két kötet elbeszélése látott napvilágot: Türkméniai lovas (Jazdec z Turkménska, 1963) és Zárt kör (Zatvoreny krug, 1972).

MICHAL BABINKA (1927, Padina, 1974. Sremska Kamenica). Az újvidéki tanárképző főiskola hallgatója volt. Elhunytáig az újvidéki kiadású Novy život című folyóirat szerkesztője volt. Eddig megjelent verseskötetei: Isten-tagadó nyár (Bezbožné letá, 1960), Terek (Priestory, 1961), Az elmúlás pompája (Razkoš nenávratov, 1964), Szántóföld a lábam alatt (Pod krokom prst, 1967, melyért az Obzor, valamint Újvidék Októberi díját kapta). Találkozások elé (Stretnutiam v ústrety, 1970), Hegedő sebek (Kornatenia navrelin, 1970).

Pozsonyban 1966-ban műveiből válogatást adtak ki Isten-tagadó nyár (Bezbožné letá) címen. A gyermekek részére hat kötet verset és mesét írt. Szerb, magyar és román nyelvre lefordították alkotásait.

PAVEL MUČAJI 1929. október 11-én született Bački Petrovacon. A belgrádi Bölcsészettudományi Karon diplomált. A Bački Petrovac-i gimnázium tanára. Két verseskötete jelent meg: A harcoló szív (Bojujúce srdce, 1952) és Napsütötte eresz (Sinečne pristrešie, 1966). Előkészületben van újabb verseinek kiadása. Hat kötetet alkot a gyermekeknek szánt verseinek és rövidebb meséinek gyűjteménye.

JURAJ TUŠIAK 1935. január 26-án született Petrőcön. Az újvidéki tanárképző főiskolán diplomált. A *Pionieri* című gyermekújság fő- és felelős szerkesztője. Versei Januári málna (Maliny v januári, 1962) cím alatt jelentek meg, ezenfelül hat kötetben gyűjtötte össze a gyermekeknek szánt prózáját és verseit. Első elbeszéléskötete a Kocsmá (Krčma, 1973).

VIERA BENKOVÁ-POPITOVÁ 1939. április 23-án született Petrőcön. A belgrádi Bölcsészettudományi Karon diplomált. Szabad művészként, valamint a Novy život című folyóirat szerkesztőjeként tevékenykedik. Megjelent verseskötetei: Májusi bódulat (Majovy ošial, 1964), Variációk (Variácie, 1969) és Szertartások (Obrady, 1971). 1972-ben Erdei forrás (Lesná studienka) címen elbeszéléskötetet adott ki.

VITAZOSLAV HRONEC 1944. augusztus 7-én született Pivnicában. A belgrádi Orvostudományi Karon diplomált. Verseskötetei: Csillagok, part (Hviezdy, pobrežie, 1969), Só, de homok (Sol, ale piesok, 1971). Ebben az évben az Obzor Kiadóvállalat kiadja antológiáját *A vajdasági szlovákok költészete (XVIII—XX. század)* címen.

MIROSLAV DEMÁK 1948. november 2-án született Stara Pazován. A pozsonyi egyetemen újságírást tanult. Tavaly jelent meg első kötetete (Nytott tenyérrel, Z otvorenej dlane).